Koninklijke Notariële
Beroepsorganisatie

De Minister van Justitie en Veiligheid
De Minister voor Rechtsbescherming
Via
https://www.internetconsultatie.nl/wgs/reageren/

datum	: 14 september 2018	contact	:
uw brief van	: n.v.t.	e-mail	:
uw kenmerk	: n.v.t.	telefoon	:
ons kenmerk	:		
betreft	: Reactie KNB op consultatie Wetsvoorstel gegevensverwerking door samenwerkingsverbanden		

Geachte ministers Grapperhaus en Dekker,

De Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie (hierna: KNB) heeft met belangstelling kennisgenomen van het Wetsvoorstel gegevensverwerking door samenwerkingsverbanden (hierna: Wetsvoorstel) dat op 6 juli jongstleden door uw ministerie in openbare internetconsultatie is gebracht. Met het Wetsvoorstel wordt beoogd de uitwisseling en verwerking van gegevens te verbeteren tussen instanties die met elkaar samenwerken bij de aanpak van bijvoorbeeld de bestrijding van ondermijnende criminaliteit, van verstoring van de openbare orde en veiligheid, of van misbruik van overheidsgeld en sociale voorzieningen. Graag maakt de KNB gebruik van de geboden gelegenheid om op het Wetsvoorstel te reageren.

Algemeen

In algemene zin meent de KNB dat waar het gaat om voorkoming en bestrijding van fraude[1], wettelijke belemmeringen voor het delen van relevante gegevens tussen overheidsdiensten onderling en tussen overheidsdiensten en private partijen zoveel mogelijk doch met respect voor rechtsbeginselen als privacy dienen te worden opgeheven. Bijvoorbeeld door een wettelijk kader te creëren waarbinnen het delen van gegevens mogelijk is. De KNB juicht het Wetsvoorstel, dat met de nodige privacywaarborgen een wettelijke basis voor gegevensdeling binnen samenwerkingsverbanden doet ontstaan, daarom toe. Belangrijk hierbij is dat zorgvuldig wordt afgewogen welke partijen toegang krijgen tot welke gegevens en met welk doel.

De KNB merkt verder op dat belangrijke onderdelen van het Wetsvoorstel nader worden uitgewerkt bij of krachtens algemene maatregel van bestuur. Door de gekozen wetgevingssystematiek blijven deze onderdelen buiten de consultatie en is beoordeling van het Wetsvoorstel op die onderdelen thans niet goed mogelijk. De KNB adviseert daarom om ten aanzien van die onderdelen die niet bij wet worden geregeld een voorhangprocedure in te lassen zodat hierover ook een parlementair debat kan plaatsvinden.

[1] Onder fraude wordt in deze reactie verstaan financieel-economische criminaliteit, zoals fiscale fraude, faillissementsfraude, vastgoed- en hypotheekfraude en witwassen.

Spui 184
2511 BW Den Haag

Postbus 16020
2500 BA Den Haag

t. +31 70 330 71 11
www.knb.nl

IBAN NL25INGB0000125185
KvK 50179705
BTW NL 0023.09.592.B.01

In het vervolg van deze reactie gaat de KNB in op mogelijke deelname van de KNB aan een (of meer) samenwerkingsverband(en).

Deelname KNB aan samenwerkingsverband
Volgens het Wetsvoorstel kunnen alleen bij of krachtens algemene maatregel van bestuur aangewezen bestuursorganen (publieke partijen) en private partijen deel uitmaken van een samenwerkingsverband. Ten minste een van de deelnemers aan een samenwerkingsverband dient een bestuursorgaan (publieke partij) te zijn. Ook semipublieke partijen kunnen blijkens de toelichting deel uitmaken van een samenwerkingsverband. Het Wetsvoorstel noemt de KNB als voorbeeld van semipublieke partijen die deel kunnen uitmaken van een samenwerkingsverband (toelichting bij artikel 3, pagina 24).

Bij deelname van de KNB aan een samenwerkingsverband kunnen twee rollen worden onderscheiden:
1. KNB als ontvanger van gegevens van een samenwerkingsverband;
2. KNB als verstrekker van gegevens aan een samenwerkingsverband.

Ad 1. KNB als ontvanger van gegevens van een samenwerkingsverband
De KNB is een publiekrechtelijke beroepsorganisatie en een openbaar lichaam in de zin van artikel 134 van de Grondwet. Alle in Nederland gevestigde notarissen en werkzame toegevoegd notarissen en kandidaat-notarissen zijn leden van de KNB.[2] De KNB heeft tot taak de bevordering van een goede beroepsuitoefening door haar leden en van hun vakbekwaamheid. Haar taak omvat mede de zorg voor de eer en het aanzien van het notarisambt.[3]

Uit hoofde van haar publieke functie draagt de KNB waar mogelijk bij aan de voorkoming van fraude en het terugdringen van bewuste dan wel onbewuste medewerking van haar leden aan frauduleuze transacties. De KNB werkt hierbij waar mogelijk samen met de toezichthouder voor het notariaat (het Bureau Financieel Toezicht) en opsporings- en handhavingsdiensten (waaronder de Belastingdienst) en is met deze overheidsdiensten in gesprek om te bezien of verdergaande samenwerking, onder meer door het delen van informatie, hierbij mogelijk is. Bijvoorbeeld het delen door het Bureau Financieel Toezicht en de Belastingdienst met de KNB van informatie over bij deze overheidsdiensten bekende stromannen/katvangers/veelplegers bij fraude, andere informatie die van belang is of kan zijn bij het voorkomen van fraude en informatie over notarissen van wie het handelen bij het Bureau Financieel Toezicht en de Belastingdienst vragen oproept. Het Wetsvoorstel kan voor zover nodig de hiervoor benodigde wettelijke basis creëren.

De notaris heeft een (preventieve) rol – veelal aangeduid als poortwachtersrol – bij de voorkoming van fraude. De notaris is op grond van voor hem geldende wetgeving verplicht een uitvoerig cliëntonderzoek te doen.[4] Verder moet de notaris een melding doen bij de Financial Intelligence Unit-Nederland (FIU-Nederland) als sprake is van een (verrichte of voorgenomen) ongebruikelijke transactie.[5] Ten slotte moet de notaris zijn dienst weigeren wanneer naar zijn redelijke overtuiging of vermoeden de werkzaamheid die van hem verlangd wordt leidt tot strijd met het recht of de openbare orde, wanneer zijn medewerking

[2] Artikel 60 Wna.
[3] Artikel 61 lid 1 Wna.
[4] Artikel 39 Wna en hoofdstuk 2 Wwft.
[5] Hoofdstuk 3 Wwft.

wordt verlangd bij handelingen die kennelijk een ongeoorloofd doel of gevolg hebben of wanneer hij andere gegronde redenen voor weigering heeft.[6]

Deze (poortwachters)rol van de notaris is preventief en controlerend van aard, gericht op de voorkoming van fraude. Als de notaris kan voorkomen dat personen met verkeerde bedoelingen toegang krijgen tot het rechtsverkeer op de wijze die zij zich hadden voorgenomen, dan zal hij dat ook moeten doen. De KNB benadrukt het maatschappelijk belang van een gedegen cliëntonderzoek waarbij alle beschikbare bronnen worden geraadpleegd. De thans beschikbare bronnen zijn hiervoor echter niet altijd voldoende. De KNB spant zich er daarom voor in dat notarissen de beschikking krijgen over meer middelen om dit onderzoek altijd naar behoren te kunnen doen.

In aanvulling op het civielrechtelijk bestuursverbod en de registratie van uiteindelijk belanghebbenden (UBO's) pleit de KNB voor invoering van een centraal aandeelhoudersregister (CAHR) dat door notarissen wordt gevuld op basis van door hen opgestelde akten en waartoe onder meer notarissen toegang hebben. Het CAHR verzamelt en ontsluit zo betrouwbare informatie over aandelen en aandeelhouders van BV's en niet-beursgenoteerde NV's en geeft hierdoor zicht op wie schuil gaan achter deze rechtspersonen. Enerzijds is het CAHR complementair aan het UBO-register, anderzijds fungeert het CAHR met betrekking tot deze rechtspersonen als een (gedeeltelijke) objectieve toets voor de juistheid van het UBO-register. Daarnaast pleit de KNB voor invoering van de mogelijkheid voor notarissen om in het Handelsregister te zoeken op natuurlijke personen. Hierdoor kan de notaris bij het cliëntonderzoek meer zicht krijgen op (achterliggende) personen, mogelijke netwerken en bestaande structuren. Het ligt op de weg van de overheid en de politiek om beide invoeringen ten behoeve van voorkoming van fraude snel te realiseren.

De KNB is in gesprek met het Bureau Financieel Toezicht en de Belastingdienst om te bezien of ook andere middelen beschikbaar kunnen komen. De KNB denkt hierbij aan onder meer overleg met of het delen van informatie door deze en andere overheidsdiensten. Bijvoorbeeld het delen door het Bureau Financieel Toezicht en de Belastingdienst met de KNB ten behoeve van haar leden van informatie over bij deze overheidsdiensten bekende stromannen/katvangers/veelplegers bij fraude en andere informatie die van belang is of kan zijn bij het voorkomen van fraude. Het Wetsvoorstel kan voor zover nodig de hiervoor benodigde wettelijke basis creëren.

De KNB beziet graag met uw ministerie op welke wijze deelname door de KNB als ontvanger van gegevens aan een samenwerkingsverband mogelijk kan zijn of dat voor de door de KNB voorgestane informatiedeling beter een andere wettelijke grondslag kan worden gecreëerd of een reeds bestaande wettelijke grondslag kan worden gevonden.

Ad 2. KNB als verstrekker van gegevens aan een samenwerkingsverband

Deelname aan een samenwerkingsverband brengt blijkens artikel 5 van het Wetsvoorstel in beginsel een verplichting tot het verstrekken van relevante gegevens aan het samenwerkingsverband mee. Hierover merkt de KNB op dat het de KNB voorkomt dat zij niet over voor derden (met name publieke partijen) relevante gegevens beschikt die niet reeds voor die derden toegankelijk zijn.

[6] Artikel 21 lid 2 Wna.

Verder zal de KNB als deelnemer aan een samenwerkingsverband geen gegevens kunnen verstrekken die onder de notariële geheimhoudingsplicht vallen. De KNB beschikt in beginsel ook niet over gegevens waarvoor de notariële geheimhoudingsplicht geldt. En voor zover de KNB over dergelijke gegevens zou beschikken, geldt daarvoor dezelfde geheimhoudingsplicht als voor de notaris van wie de gegevens zijn verkregen.

De KNB ziet geen rol voor de individuele notaris als verstrekker van gegevens aan een samenwerkingsverband. De notaris is, voorzover niet bij of krachtens de wet anders is bepaald, ten aanzien van al hetgeen waarvan hij uit hoofde van zijn werkzaamheid als zodanig kennis neemt tot geheimhouding verplicht.[7]

Deze notariële geheimhoudingsplicht en het daarmee verbonden verschoningsrecht dienen ter bescherming van de burger. Iedere burger moet vertrouwelijk met de notaris kunnen spreken zonder vrees voor openbaarmaking van hetgeen aan de notaris wordt toevertrouwd. Zonder deze bescherming kan de notaris zijn vertrouwensfunctie niet uitoefenen. Deze rechtsbescherming voor de burgers is een van de grondbeginselen van onze rechtsstaat.

De met de maatschappelijke vertrouwensfunctie van de notaris als rechtshulpverlener samenhangende geheimhoudingsplicht van de notaris kan niet ten behoeve van opsporing en handhaving worden doorbroken met een beroep op voormelde (poortwachters)rol van de notaris.

De notariële geheimhoudingsplicht mag niet door (artikel 5 van) het Wetsvoorstel worden doorbroken. De KNB meent dat dit duidelijk uit het Wetsvoorstel moet blijken (toelichting bij artikel 5, pagina 25).

De KNB wijst in dit verband op het voorgestelde artikel 22a Wwft, dat terecht slechts een uitzondering op het beroepsgeheim van de toezichthoudende instellingen dat in artikel 22 lid 1 Wwft is geregeld bevat en niet van toepassing is voor de toezichthoudende autoriteiten voor advocaten en notarissen (toelichting bij artikel 14, pagina 31).

Tot slot
In deze brief heeft de KNB haar reactie gegeven op het Wetsvoorstel. De KNB treedt hierover graag met uw ministerie in overleg.

Met vriendelijke groet,

Voorzitter Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie

[7] Artikel 22 Wna.